

# Luk

## Chapter 14

Swahili Interlinear

Reference: Swahili Biblica Neno

- 1    Καὶ   ἐγένετο   ἐν   τῷ   ἐλθεῖν   αὐτὸν   εἰς   οἶκόν   τινος   τῶν  
Na   ikawa   katika   –   kuingia   yeye   katika   nyumba   ya-mtu-fulani   wa-  
[G2532](#)   [G1096](#)   [G1722](#)   [G3588](#)   [G2064](#)   [G0846](#)   [G1519](#)   [G3624](#)   [G5100](#)   [G3588](#)  
ἀρχόντων   τῶν   Φαρισαίων,   σαββάτῳ   φαγεῖν   ἄρτον,   καὶ   αὐτοὶ   ἦσαν  
wakuu   wa-   Mafarisayo   sabato   kula   mkate   na   wao   walikuwa  
[G0758](#)   [G3588](#)   [G5330](#)   [G4521](#)   [G5315](#)   [G0740](#)   [G2532](#)   [G0846](#)   [G1510](#)  
παρατηρούμενοι   αὐτόν.  
wakimchunguza   yeye  
[G3906](#)   [G0846](#)

| Ikawa siku moja Yesu alipokuwa amekwenda kula chakula kwa mmoja wa viongozi wa Mafarisayo siku ya Sabato, watu walikuwa wakimchunguza kwa bidii.

- 2    καὶ   ἰδοὺ,   ἄνθρωπός   τις   ἦν   ὑδρωπικὸς   ἔμπροσθεν   αὐτοῦ.  
na   tazama   mtu   fulani   alikuwa   mwenye-maji-mwilini   mbele-yake   yeye  
[G2532](#)   [G3708](#)   [G0444](#)   [G5100](#)   [G1510](#)   [G5203](#)   [G1715](#)   [G0846](#)

| Papo hapo mbele yake palikuwa na mtu mmoja mwenye ugonjwa wa kuvimba mwili.

- 3    καὶ   ἀποκριθεὶς,   ὁ   Ἰησοῦς   εἶπεν   πρὸς   τοὺς   νομικοὺς   καὶ  
na   akijibu   –   Iēsoûs   akawaambia   kwa   –   wanasheria   na  
[G2532](#)   [G0611](#)   [G3588](#)   [G2424](#)   [G3004](#)   [G4314](#)   [G3588](#)   [G3544](#)   [G2532](#)  
Φαρισαίους,   λέγων,   Ὕξεστιν   τῷ   σαββάτῳ   θεραπεῦσαι   ἢ   οὐ?  
Mafarisayo   akisema   Je-inafaa   –   sabato   kuponya   au   hapana  
[G5330](#)   [G3004](#)   [G1832](#)   [G3588](#)   [G4521](#)   [G2323](#)   [G2228](#)   [G3756](#)

| Yesu akawauliza wale Mafarisayo na walimu wa sheria, “Je, ni halali kuponya watu siku ya Sabato au la?”

- 4    οἱ   δὲ   ἡσύχασαν.   καὶ   ἐπιλαβόμενος,   ἰάσατο   αὐτόν,   καὶ   ἀπέλυσεν.  
–   lakini-   walikaa-kimya   na   akimshika   alimponya   yeye   na   akamwacha  
[G3588](#)   [G1161](#)   [G2270](#)   [G2532](#)   [G1949](#)   [G2390](#)   [G0846](#)   [G2532](#)   [G0630](#)

| Wakakaa kimya. Hivyo Yesu akamshika yule mgonjwa mkono na kumponya, akamruhusu aende zake.

- 5    καὶ   πρὸς   αὐτοὺς   εἶπεν,   Τίνος   ὑμῶν   υἱὸς   ἦ   βοῦς   εἰς   φρέαρ  
na   kwao   wao   akasema   Ni-yupi   wenu   mwana   au   ng’ombe   katika   kisima  
[G2532](#)   [G4314](#)   [G0846](#)   [G3004](#)   [G5101](#)   [G4771](#)   [G5207](#)   [G2228](#)   [G1016](#)   [G1519](#)   [G5421](#)  
πεσεῖται,   καὶ   οὐκ   εὐθέως   ἀνασπάσει   αὐτόν,   ἐν   ἡμέρᾳ   τοῦ   σαββάτου?  
ataanguka   na   hata   mara   atamvuta   yeye   katika   siku   ya-   sabato  
[G4098](#)   [G2532](#)   [G3756](#)   [G2112](#)   [G0385](#)   [G0846](#)   [G1722](#)   [G2250](#)   [G3588](#)   [G4521](#)

| Kisha akawauliza, “Kama mmoja wenu angekuwa na mtoto au ng’ombe wake aliyetumbukia katika kisima siku ya Sabato, je, hamtamvuta mara moja na kumtoa?”

- 6    καὶ   οὐκ   ἴσχυσαν   ἀνταποκριθῆναι   πρὸς   ταῦτα.  
na   hawakuweza   hawakuweza   kujibu   kwa   haya  
[G2532](#)   [G3756](#)   [G2480](#)   [G0470](#)   [G4314](#)   [G3778](#)

| Nao hawakuwa na la kusema.

- 7 Ἦλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς  
Akawaambia na- kwa - walioalikwa mfano akiona jinsi -  
[G3004](#) [G1161](#) [G4314](#) [G3588](#) [G2564](#) [G3850](#) [G1907](#) [G4459](#) [G3588](#)

πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς,  
viti-vya-heshima walivyochagua akisema kwao wao  
[G4411](#) [G1586](#) [G3004](#) [G4314](#) [G0846](#)

Alipoona jinsi wageni walivyokuwa wanachagua mahali pa heshima wakati wa kula, akawaambia mfano huu:

- 8 Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακληθῆς  
Utapokaribishwa ukikaribishwa na mtu-fulani katika arusi usije ukaketi  
[G3752](#) [G2564](#) [G5259](#) [G5100](#) [G1519](#) [G1062](#) [G3361](#) [G2625](#)

εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐντιμότερός σου ἢ  
katika - kiti-cha-heshima asije wakati-fulani mwenye-heshima-zaidi kuliko-wewe ἢ  
[G1519](#) [G3588](#) [G4411](#) [G3361](#) [G4219](#) [G1784](#) [G4771](#) [G1510](#)

κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ,  
amealikwa na yeye  
[G2564](#) [G5259](#) [G0846](#)

“Mtu akikualika arusini, usikae mahali pa mgeni wa heshima kwa kuwa inawezekana amevalikwa mtu mheshimiwa kuliko wewe.

- 9 καὶ ἐλθὼν, ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι, Δὸς τούτῳ  
na akija - wewe na yeye aliyewakaribisha akuambie wewe Mpe huyu  
[G2532](#) [G2064](#) [G3588](#) [G4771](#) [G2532](#) [G0846](#) [G2564](#) [G2046](#) [G4771](#) [G1325](#) [G3778](#)

τόπον, καὶ τότε ἄρξη μετὰ αἰσχύνῃς τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν.  
nafasi na ndipo utanza kwa aibu - wa-mwisho nafasi kukaa  
[G5117](#) [G2532](#) [G5119](#) [G0756](#) [G3326](#) [G0152](#) [G3588](#) [G2078](#) [G5117](#) [G2722](#)

Kama mkifanya hivyo yule aliyewaalika ninyi wawili atakuja na kukuambia, ‘Mpishe huyu mtu kiti chako.’ Ndipo kwa aibu utalazimika kukaa katika nafasi ya chini kabisa.

- 10 ἀλλ' ὅταν κληθῆς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον  
bali utapakaribishwa ukikaribishwa ukienda keti katika - wa-mwisho  
[G0235](#) [G3752](#) [G2564](#) [G4198](#) [G0377](#) [G1519](#) [G3588](#) [G2078](#)

τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε, ἐρεῖ σοι, Φίλε,  
nafasi ili atapakokuja akija - aliyekukaribisha wewe akuambie wewe Rafiki  
[G5117](#) [G2443](#) [G3752](#) [G2064](#) [G3588](#) [G2564](#) [G4771](#) [G2046](#) [G4771](#) [G5384](#)

προσανάβηθι ἀνώτερον. τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν  
panda-juu zaidi ndipo utakuwa-na wewe heshima mbele-ya wote -  
[G4320](#) [G0511](#) [G5119](#) [G1510](#) [G4771](#) [G1391](#) [G1799](#) [G3956](#) [G3588](#)

συνανακειμένων σοι;  
wanaoketi-pamoja nawe  
[G4873](#) [G4771](#)

Badala yake, unapoalikwa, chagua nafasi ya chini, ili yule mwenyeji wako atakapokuona atakuja na kukuambia, ‘Rafiki yangu, nenda kwenye nafasi iliyo bora zaidi.’ Kwa jinsi hii utakuwa umepewa heshima mbele ya wageni wenzako wote.

- 11 ὅτι πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ  
kwa-sababu kila - anayejikweza mwenyewe atanyenyekezwa na -  
[G3754](#) [G3956](#) [G3588](#) [G5312](#) [G1438](#) [G5013](#) [G2532](#) [G3588](#)

ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.  
anayejinyenyekeza mwenyewe atakwezwa  
[G5013](#) [G1438](#) [G5312](#)

Kwa maana kila mtu ajikwezaye atashushwa, naye ajishushaye atakwezwa.”

- 12 Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληρότι αὐτόν, Ὅταν ποιῇς  
Akamwambia na- pia - aliyemkaribisha yeye Unapofanya unapofanya  
[G3004](#) [G1161](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2564](#) [G0846](#) [G3752](#) [G4160](#)
- ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ  
chakula-cha-asubuhi au chakula-cha-jioni usiwe kuwaita - rafiki zako wala  
[G0712](#) [G2228](#) [G1173](#) [G3361](#) [G5455](#) [G3588](#) [G5384](#) [G4771](#) [G3366](#)
- τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίου, μή  
- ndugu zako wala - jamaa zako wala jirani matajiri wasije  
[G3588](#) [G0080](#) [G4771](#) [G3366](#) [G3588](#) [G4773](#) [G4771](#) [G3366](#) [G1069](#) [G4145](#) [G3361](#)
- ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε, καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι;  
wakati-fulani pia wao wakakukaribisha wewe na ukawa malipo kwako  
[G4219](#) [G2532](#) [G0846](#) [G0479](#) [G4771](#) [G2532](#) [G1096](#) [G0468](#) [G4771](#)

Kisha Yesu akamwambia yule aliyewaalika, “Uandaapo karamu ya chakula cha mchana au cha jioni, usialike rafiki zako au ndugu zako au jamaa zako au majirani zako walio matajiri tu. Ukifanya hivyo, wao nao wanaweza kukualika kwao, nawe ukawa umelipwa kile ulichofanya na kupata thawabu yako.

- 13 ἀλλ’ ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχοὺς, ἀναπείρους, χωλοὺς, τυφλοὺς;  
bali unapofanya karamu unapofanya waite maskini vilema viwete vipofu  
[G0235](#) [G3752](#) [G1403](#) [G4160](#) [G2564](#) [G4434](#) [G0376](#) [G5560](#) [G5185](#)

Bali ufanyapo karamu, waalike maskini, vilema na vipofu,

- 14 καὶ μακάριος ἔσθι; ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι;  
na heri utakuwa kwa-sababu hawana wana kukulipa wewe  
[G2532](#) [G3107](#) [G1510](#) [G3754](#) [G3756](#) [G2192](#) [G0467](#) [G4771](#)
- ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.  
utalipwa maana wewe katika - ufufuo wa- wenye-haki  
[G0467](#) [G1063](#) [G4771](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0386](#) [G3588](#) [G1342](#)

nawe utabarikiwa kwa sababu hawa hawana uwezo wa kukulipa. Mungu atakulipa wakati wa ufufuo wa wenye haki.”

- 15 Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος  
Akisikia na- mmoja wa- walioketi-pamoja haya akamwambia yeye Heri  
[G0191](#) [G1161](#) [G5100](#) [G3588](#) [G4873](#) [G3778](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3107](#)
- ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.  
yeyote atakayekula mkate katika - ufalme wa- Mungu  
[G3748](#) [G5315](#) [G0740](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0932](#) [G3588](#) [G2316](#)

Mmoja wa wale waliokuwa pamoja naye mezani aliposikia hivi akamwambia Yesu, “Amebarikiwa mtu yule atakayekula katika karamu ya Ufalme wa Mungu!”

- 16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ  
- na- akamwambia yeye Mtu fulani alifanya karamu kubwa na  
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0846](#) [G0444](#) [G5100](#) [G4160](#) [G1173](#) [G3173](#) [G2532](#)
- ἐκάλεσεν πολλούς.  
akawaalika wengi  
[G2564](#) [G4183](#)

Yesu akamjibu, “Mtu mmoja alikuwa anaandaa karamu kubwa, akaalika watu wengi.

- 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου, εἰπεῖν τοῖς  
na akamtuma – mtumwa wake – saa ya– karamu kuwaambia –  
[G2532](#) [G0649](#) [G3588](#) [G1401](#) [G0846](#) [G3588](#) [G5610](#) [G3588](#) [G1173](#) [G3004](#) [G3588](#)
- κεκλημένοι, Ἔρχεσθε, ὅτι ἡδη ἔτοιμά ἐστιν.  
walioalikwa Njooni kwa–sababu tayari tayari viko  
[G2564](#) [G2064](#) [G3754](#) [G2235](#) [G2092](#) [G1510](#)

Wakati wa karamu ulipofika, akamtuma mtumishi wake akawaambie wale walioalikwa, ‘Karibuni, kila kitu ki tayari sasa.’

- 18 καὶ ἦρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος  
na wakaanza kwa–pamoja wote wote kuomba–msamaha – wa–kwanza  
[G2532](#) [G0756](#) [G0575](#) [G1520](#) [G3956](#) [G3868](#) [G3588](#) [G4413](#)
- εἶπεν αὐτῷ, Ἀγρὸν ἡγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν;  
akamwambia yeye Shamba nilinunua na nina lazima kutoka kuliona hilo  
[G3004](#) [G0846](#) [G0068](#) [G0059](#) [G2532](#) [G2192](#) [G0318](#) [G1831](#) [G3708](#) [G0846](#)
- ἐρωτῶ σε ἔχε με παρητημένον.  
nakuomba wewe nisamehe mimi nimeomba–msamaha  
[G2065](#) [G4771](#) [G2192](#) [G1473](#) [G3868](#)

“Lakini wote, kila mmoja, wakaanza kutoa udhuru: Wa kwanza akasema, ‘Nimenunua shamba, lazima niende kuliona. Tafadhali niwie radhi.’

- 19 καὶ ἕτερος εἶπεν, Ζεύγη βοῶν ἡγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι  
na mwingine akasema Jozi za–ng’ombe nilinunua tano na ninaenda  
[G2532](#) [G2087](#) [G3004](#) [G2201](#) [G1016](#) [G0059](#) [G4002](#) [G2532](#) [G4198](#)
- δοκιμάσαι αὐτά; ἐρωτῶ σε ἔχε με παρητημένον.  
kuzijaribu hizo nakuomba wewe nisamehe mimi nimeomba–msamaha  
[G1381](#) [G0846](#) [G2065](#) [G4771](#) [G2192](#) [G1473](#) [G3868](#)

“Mwingine akasema, ‘Ndipo tu nimenunua jozi tano za ng’ombe wa kulimia, nami ninakwenda kuwajaribu, tafadhali niwie radhi.’

- 20 καὶ ἕτερος εἶπεν, Γυναῖκα ἔγνημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ  
na mwingine akasema Mwanamke nilioa na kwa–sababu–ya hili siwezi  
[G2532](#) [G2087](#) [G3004](#) [G1135](#) [G1060](#) [G2532](#) [G1223](#) [G3778](#) [G3756](#)
- δύναμαι ἐλθεῖν.  
siwezi kuja  
[G1410](#) [G2064](#)

Naye mwingine akasema, ‘Nimeoa mke, kwa hiyo siwezi kuja.’

- 21 καὶ παραγενόμενος, ὁ δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε  
na akifika – mtumwa alimwambia – bwana wake haya ndipo  
[G2532](#) [G3854](#) [G3588](#) [G1401](#) [G0518](#) [G3588](#) [G2962](#) [G0846](#) [G3778](#) [G5119](#)
- ὀργισθεῖς, ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ, Ἐξέλθε ταχέως  
akikasirika – mwenye–nyumba akamwambia – mtumwa wake Toka haraka  
[G3710](#) [G3588](#) [G3617](#) [G3004](#) [G3588](#) [G1401](#) [G0846](#) [G1831](#) [G5030](#)
- εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ  
katika – mitaa na vichochoro vya– mji na – maskini na  
[G1519](#) [G3588](#) [G4113](#) [G2532](#) [G4505](#) [G3588](#) [G4172](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4434](#) [G2532](#)
- ἀναπεύρους, καὶ τυφλοὺς, καὶ χωλοὺς, εἰσάγαγε ὧδε.  
vilema na vipofu na viwete walete hapa  
[G0376](#) [G2532](#) [G5185](#) [G2532](#) [G5560](#) [G1521](#) [G5602](#)

“Yule mtumishi akarudi, akampa bwana wake taarifa. Ndipo yule mwenye nyumba akakasirika, akamwagiza yule mtumishi wake, akisema, ‘Nenda upesi kwenye mitaa na vichochoro vya mjini uwaleta maskini, vilema, vipofu na viwete.’

- 22 καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος, Κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος  
na akasema – mtumwa Bwana imefanyika lile uliloagiza na bado nafasi  
[G2532](#) [G3004](#) [G3588](#) [G1401](#) [G2962](#) [G1096](#) [G3739](#) [G2004](#) [G2532](#) [G2089](#) [G5117](#)
- ἐστίν.  
iko  
[G1510](#)

“Yule mtumishi akamwambia, ‘Bwana, yale uliyoniagiza nimefanya, lakini bado ipo nafasi.’

- 23 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον, Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ  
na akasema – bwana kwa – mtumwa Toka katika – njia na  
[G2532](#) [G3004](#) [G3588](#) [G2962](#) [G4314](#) [G3588](#) [G1401](#) [G1831](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3598](#) [G2532](#)
- φραγμοὺς, καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος;  
vizingiti na wawalazimishe kuingia ili ijae yangu – nyumba  
[G5418](#) [G2532](#) [G0315](#) [G1525](#) [G2443](#) [G1072](#) [G1473](#) [G3588](#) [G3624](#)

“Ndipo yule bwana akamwambia mtumishi wake, ‘Nenda kwenye barabara na vijia vilivyoko nje ya mji na uwalazimishe watu waingie ili nyumba yangu ipate kujaa.

- 24 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν  
nakuambia maana ninyi kwamba hakuna-hata-mmoja wa-watu wale –  
[G3004](#) [G1063](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3762](#) [G3588](#) [G0435](#) [G1565](#) [G3588](#)
- κεκλημένων, γεύσεται μου τοῦ δείπνου.  
walioalikwa ataonja yangu – karamu  
[G2564](#) [G1089](#) [G1473](#) [G3588](#) [G1173](#)

Kwa maana nawaambia, hakuna hata mmoja wa wale walioalikwa atakayeionja karamu yangu.’”

- 25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί; καὶ στραφεῖς, εἶπεν πρὸς  
Walikuwa-wakisafiri na-naye makundi mengi na akigeuka akawaambia kwa  
[G4848](#) [G1161](#) [G0846](#) [G3793](#) [G4183](#) [G2532](#) [G4762](#) [G3004](#) [G4314](#)
- αὐτοῦς,  
wao  
[G0846](#)

Umati mkubwa wa watu ulikuwa ukisafiri pamoja na Yesu, naye akageuka, akawaambia,

- 26 Εἰ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα  
Kama mtu-yeyote anakuja kwangu mimi na hamchukii hamchukii – baba  
[G1487](#) [G5100](#) [G2064](#) [G4314](#) [G1473](#) [G2532](#) [G3756](#) [G3404](#) [G3588](#) [G3962](#)
- ἑαυτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς  
yake na – mama na – mke na – watoto na –  
[G1438](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3384](#) [G2532](#) [G3588](#) [G1135](#) [G2532](#) [G3588](#) [G5043](#) [G2532](#) [G3588](#)
- ἀδελφοὺς, καὶ τὰς ἀδελφάς; ἔτι τε καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ,  
ndugu na – dada bado na-pia – nafsi yake-mwenyewe  
[G0080](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0079](#) [G2089](#) [G5037](#) [G2532](#) [G3588](#) [G5590](#) [G1438](#)
- οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής;  
hawezi hawezi kuwa wangu mwanafunzi  
[G3756](#) [G1410](#) [G1510](#) [G1473](#) [G3101](#)

“Mtu yeyote anayekuja kwangu hawezi kuwa mwanafunzi wangu kama hatanipenda mimi zaidi ya baba yake na mama yake, mke wake na watoto wake, ndugu zake na dada zake, naam, hata maisha yake mwenyewe.

- 27 ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου,  
yeyote asiye bebea – msalaba wake na akija nyuma-yangu mimi  
[G3748](#) [G3756](#) [G0941](#) [G3588](#) [G4716](#) [G1438](#) [G2532](#) [G2064](#) [G3694](#) [G1473](#)
- οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.  
hawezi hawezi kuwa wangu mwanafunzi  
[G3756](#) [G1410](#) [G1510](#) [G1473](#) [G3101](#)

Yeyote asiyeuchukua msalaba wake na kunifuata hawezi kuwa mwanafunzi wangu.

- 28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον  
Ni-nani maana miongoni-mwenu ninyi akitaka mnara kujenga je kwanza  
[G5101](#) [G1063](#) [G1537](#) [G4771](#) [G2309](#) [G4444](#) [G3618](#) [G3780](#) [G4412](#)
- καθίσας, ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν?  
akiketi hahesabu – gharama kama ana kwa kukamilisha  
[G2523](#) [G5585](#) [G3588](#) [G1160](#) [G1487](#) [G2192](#) [G1519](#) [G0535](#)

“Ni nani miongoni mwenu ambaye kama anataka kujenga nyumba, hakai kwanza chini na kufanya makisio ya gharama aone kama ana fedha za kutosha kukamilisha?”

- 29 ἵνα μὴ ποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι,  
asije asije wakati-fulani akiweka yeye msingi na asiwe akiweza kumaliza  
[G2443](#) [G3361](#) [G4219](#) [G5087](#) [G0846](#) [G2310](#) [G2532](#) [G3361](#) [G2480](#) [G1615](#)
- πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξονται αὐτῷ ἐμπαίξιν,  
wote – wanaoona wakaanza yeye kumdhihakia  
[G3956](#) [G3588](#) [G2334](#) [G0756](#) [G0846](#) [G1702](#)

La sivyo, akiisha kuweka msingi, naye akiwa hana uwezo wa kuikamilisha, wote waionao wataanza kumdhihakia,

- 30 λέγοντες ὅτι, Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ  
wakisema kwamba Huyu – mtu alianza kujenga na hakuweza  
[G3004](#) [G3754](#) [G3778](#) [G3588](#) [G0444](#) [G0756](#) [G3618](#) [G2532](#) [G3756](#)
- ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.  
hakuweza kumaliza  
[G2480](#) [G1615](#)

wakisema, ‘Mtu huyu alianza kujenga lakini hakuweza kukamilisha.’

- 31 Ἦ τίς βασιλεὺς, πορευόμενος ἐτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς  
Au ni-mfalme-yupi mfalme akienda na-mwingine mfalme kupigana katika  
[G2228](#) [G5101](#) [G0935](#) [G4198](#) [G2087](#) [G0935](#) [G4820](#) [G1519](#)
- πόλεμον, οὐχὶ καθίσας, πρῶτον βουλευσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα  
vita je akiketi kwanza hatafikiri kama ana-uwezo ana kwa elfu  
[G4171](#) [G3780](#) [G2523](#) [G4412](#) [G1011](#) [G1487](#) [G1415](#) [G1510](#) [G1722](#) [G1176](#)
- χιλιάσιν, ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ’  
kumi kukutana – na-yeye-mwenye elfu ishirini anayekuja dhidi-yake  
[G5505](#) [G5221](#) [G3588](#) [G3326](#) [G1501](#) [G5505](#) [G2064](#) [G1909](#)
- αὐτόν?  
yeye  
[G0846](#)

“Au ni mfalme gani atokaye kwenda kupigana vita na mfalme mwingine, ambaye hakai chini kwanza na kufikiri iwapo akiwa na jeshi la watu 10,000 ataweza kupigana na yule anayekuja na jeshi la watu 20,000?”

- 32 εἰ δὲ μή γε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος, πρεσβείαν ἀποστείλας, ἐρωτᾷ  
 la-sivyo na-la-sivyo bado yeye mbali akiwa ujumbe akituma anaomba  
[G1487](#) [G1161](#) [G1490](#) [G2089](#) [G0846](#) [G4206](#) [G1510](#) [G4242](#) [G0649](#) [G2065](#)
- τὰ πρὸς εἰρήνην.  
 - kwa amani  
[G3588](#) [G4314](#) [G1515](#)

| Kama hawezi, basi wakati yule mwingine akiwa bado yuko mbali, yeye hutuma ujumbe wa watu na kuomba masharti ya amani.

- 33 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς  
 hivyo basi kila miongoni-mwenu ninyi ambaye haachi haachi yote -  
[G3779](#) [G3767](#) [G3956](#) [G1537](#) [G4771](#) [G3739](#) [G3756](#) [G0657](#) [G3956](#) [G3588](#)
- ἑαυτοῦ υπάρχουν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.  
 yake-mwenyewe mali hawezi hawezi kuwa wangu mwanafunzi  
[G1438](#) [G5225](#) [G3756](#) [G1410](#) [G1510](#) [G1473](#) [G3101](#)

| Vivyo hivyo, yeyote miongoni mwenu ambaye hawezi kuacha vyote alivyo navyo, hawezi kuwa mwanafunzi wangu.

- 34 Καλὸν οὖν τὸ ἄλλας, ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἄλλας μωρανθῇ, ἐν  
 Nzuri basi - chumvi lakini-kama na-hata - chumvi ikipoteza-ladha kwa  
[G2570](#) [G3767](#) [G3588](#) [G0217](#) [G1437](#) [G1161](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0217](#) [G3471](#) [G1722](#)
- τίνι ἀρτυθήσεται?  
 nini itakolezwa  
[G5101](#) [G0741](#)

| "Chumvi ni nzuri, lakini chumvi ikiwa imepoteza ladha yake, itafanywaje ili iweze kukolea tena?

- 35 οὕτε εἰς γῆν, οὕτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν; ἔξω βάλλουσιν  
 haitawezekani kwa ardhi wala kwa jaa-la-mbolea inafaa ni nje waitupa  
[G3777](#) [G1519](#) [G1093](#) [G3777](#) [G1519](#) [G2874](#) [G2111](#) [G1510](#) [G1854](#) [G0906](#)
- αὐτό. ὁ ἔχων ὥτα ἀκούειν, ἀκουέτω.  
 hiyo - mwenye masikio kusikia asikie  
[G0846](#) [G3588](#) [G2192](#) [G3775](#) [G0191](#) [G0191](#)

| Haifai ardhi wala kwa lundo la mbolea, bali hutupwa nje. "Mwenye masikio ya kusikia, na asikie."